

อุระชิมะตะโร : กลวิธีการใช้คำสร้างภาพพจน์ด้าน “เวลา”

Urashima Taro : The Use of Figurative Language of Time Expressions

คูสิตา ปริญาพล¹

บทคัดย่อ

วรรณกรรมเรื่อง “อุระชิมะตะโร” 「浦島太郎」 เป็นหนึ่งในวรรณกรรมประเภทนิทานเรื่องเล่า หรือ “โมะโนะงะตะริ” (物語) ที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงมาก นับได้ว่าเป็นหนึ่งในวรรณคดีเอกของญี่ปุ่น เนื่องจากมีเนื้อหาที่สนุกสนานเพลิดเพลินตามขนบของวรรณกรรมประเภทนิทานเรื่องเล่า ยิ่งไปกว่านั้นยังมีเนื้อหาโดดเด่นเกี่ยวกับเรื่อง “เวลา” อันเป็นสิ่งสากลที่ผู้อ่านทุกยุคสมัยสามารถเข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ของวรรณกรรมชิ้นนี้ได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักฐานว่าเรื่อง “อุระชิมะตะโร” มีปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยนารา (ค.ศ. 710 – 794) ในวรรณกรรมนิฮงโอะกิ 日本書記 มันโยฉู 万葉集 หังโงะโนะคุนิฟูโตะกิ 丹後国風土記 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งแต่ละยุคสมัยก็มีการดัดแปลงเนื้อหาหรือรายละเอียดต่างๆเรื่อยมา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย

งานวิจัยนี้ผู้เขียนหยิบยกวรรณกรรมเรื่อง “อุระชิมะตะโร” จากสำนวนการเรียบเรียงหนังสือรวมเรื่องเล่าชุด “โอะโตะจิโสะมิ” 「御伽草紙 ของอิชิโกะ เทะอิจิ 市古貞次 จากสำนักพิมพ์อิวะนะมิโอะเต็น 岩波書店 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 25 ในปีค.ศ. 2006 มาศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจภาพพจน์ที่ผู้เขียนใช้สื่อสารกับผู้อ่าน ผ่านกลวิธีการใช้ “คำ” ที่สื่อความหมายลึกซึ้งกว่าการถอดความหมายด้านเนื้อหาเพียงอย่างเดียว โดยเน้นเฉพาะภาพพจน์ที่สื่อความหมายด้าน “เวลา” ซึ่งถือเป็นจุดที่โดดเด่นที่สุดของวรรณกรรมเรื่องนี้ ผลการศึกษาพบว่า สามารถแบ่งกลุ่มของคำที่สื่อภาพพจน์ด้านเวลาได้ทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คำที่ปรากฏบ่อย 2) คำที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขและการทับซ้อน 3) คำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่อายุยืน คือ “เต่า” และ “นกกะเรียน”

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้คำ, ภาพพจน์, เวลา

ABSTRACT

“Urashima Taro” 「浦島太郎」 is one of the most well-known ancient folk literatures called “Monogatari” (物語) and considerably one of Japanese literary masterpieces. The story is generally regarded that it contains certain characteristics of entertaining folklores. “Time Expressions” technique can also be found in this story

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

as the most obvious feature that provides an appreciation in literary taste to the readers of all time. The earliest known record of “Urashima Taro” dates back to the Nara period (710 - 794 A.D.) where it appears in Nihon Shoki 日本書紀 Manyōshu 万葉集 Tango no Kuni Fudoki 丹後国風土記 until modern times. Over the past years, some contents and details in the Urashima Taro story have been evolved due to the Japanese society’s changing views.

This study addresses “Urashima Taro” presented in “Otogizoshi” 「御伽草紙」, a collection of illustrated prose narrative, 25th edition by Ichiko Teiji 市古貞次 published in 2006 by Iwanami Shoten Publishers 岩波書店 in order to analysis and clarify the significant use of figurative language through the witty use of “words” that conveys deeper meaning than those implied by usual interpretation, and thereby highlights the figurative language of “time expressions” as it appears to be the key element of the story. The results of the study showed that the figurative language of time expressions can be divided into three groups: 1) Frequently-used vocabulary 2) Numerals and linguistic overlay and 3) Symbols of longevity represented with “turtle” and “crane”.

Keywords: The Use of Words, Figurative Language, Time Expressions

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเรื่อง “อุระมิมะตะโร” เป็นหนึ่งในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า (物語) ที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงมาก ได้รับความนิยมนอย่างสูง เห็นได้จากที่มีการเล่าเรื่องทั้งแบบมุขปาฐะ และแบบบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง นิทาน นิยาย ตลอดจนบทละคร รวมไปถึงตำราอ่านเสริมนอกเวลา โดยมีหลักฐานว่าได้มีปรากฏตั้งแต่สมัยนารา (ค.ศ. 710 – 794) ในวรรณกรรมนิฮนโอะกิ 日本書紀 มันโยชู 万葉集 ทังโงะโนะคุนิฟูโตะกิ 丹後国風土記 เรื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยในยุคแรกตัวละครเอกมีชื่อว่า “อุระมิมะโกะ” หรือ “อุระมิมะโนะโกะ”² จนกระทั่งชื่อ “อุระมิมะตะโร” ปรากฏขึ้นครั้งแรกในหนังสือรวมเรื่องเล่า “โอะโตะจิโสะมิ” (御伽草子) นี้³ เนื้อเรื่องแต่ละยุคสมัยก็มีการดัดแปลงเนื้อหาหรือรายละเอียดต่างๆ เรื่อยมา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย

งานวิจัยฉบับนี้ผู้เขียนหยิบยกเรื่อง “อุระมิมะตะโร” ในสมัยมูโรมะชิ (ค.ศ. 1338 – 1603) มาศึกษา ซึ่งเป็นยุคที่มีนิทานเรื่องเล่าในรูปแบบนิยายขนาดสั้นเขียนขึ้นขึ้นมาอย่างมากมาย ผลงานเหล่านั้นได้ถูกรวบรวมไว้และเรียกว่า “โอะโตะจิโสะมิ” (御伽草子) (อรธยา สุวรรณระดา, 2554,

² ชะกะโมะโตะ ทะโรและคณะ 坂本太郎・家永三郎・井上光貞・大野晋. (2013). 日本書紀 (三). 東京: 岩波書店 p. 84

อิโต ชิโรชิ 伊藤博. (1985). 万葉集 (上巻). 東京: 角川文章 p. 344

นะกะมุระ ชิโรโตะชิ 中村啓信. (2016). 風土記 (下). 東京: KADOKAWA p. 96

³ อิชิโกะ เทะอิชิ 市古貞次. (2006). 御伽草子 (下). 東京: 岩波書店 p. 5

หน้า 125) เนื่องจาก “อุระมิมะตะโร” ในรูปแบบนิยายขนาดสั้นดังกล่าว มีความโดดเด่นในด้านการใช้ “คำ” ที่ถ่ายทอดความรู้สึกและให้ภาพพจน์ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากการถอดความหมายด้านเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ซึ่งหากความหมายทางความรู้สึก น้ำเสียง และจุดมุ่งหมายเลื่อนหายไป ก็จะเข้าใจวรรณคดีไม่ครบทุกรส (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2558, หน้า 37) ดังนั้น การอ่านอย่างละเอียดและวิเคราะห์ความหมายของการใช้ “คำ” ในตัวบทดังกล่าว จึงเป็นส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจด้วย “ภาพ” ที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อสาร นอกจากนี้ เมื่อผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพูดตัวละครนั้นอย่างลึกซึ้ง จะทำให้ผู้อ่านสามารถเพิ่มอรรถรสในการอ่านวรรณกรรมชิ้นนั้น ได้อย่างมาก

สำหรับเนื้อเรื่องย่อของ “อุระมิมะตะโร” ใน “โอะโตะงิโซมิ” นั้น เริ่มจากตัวละครเอก อุระมิมะตะโรตกเต่าตัวหนึ่งได้จากทะเลแล้วส่งสารจึงปล่อยเต่ากลับไป อยู่มาวันหนึ่งได้พบหญิงสาวผู้หลงทางล่องเรือผ่านมา เขาจึงพานั่งเรือกลับไปส่งถึงบ้าน ซึ่งก็คือปราสาทริวู ทั้งสองตกลงอาศัยอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา จนกระทั่งอุระมิมะตะโรคิดถึงบ้านเกิดจึงขอลากลับบ้าน โดยมีข้อแม้ว่าห้ามเปิดคลองที่หญิงสาวให้ไว้ แต่เมื่อเขากลับมาถึงบ้านเกิดแล้วกลับพบว่าบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปและวันเวลาได้ล่วงเลยผ่านมาถึง 700 ปีแล้ว เขาจึงเปิดคลอง ทันใดนั้นเขาก็กลายเป็นคนแก่ และกลายร่างเป็นนกกกระเรียนบินไปอาศัยอยู่ที่ภูเขาโอะระอิคุกับเต่า สุดท้ายทั้งสองได้กลายเป็นเทพสามีภรรยาอยู่คู่กันนิรันดร์

ตัวบท “อุระมิมะตะโร” ฉบับ “โอะโตะงิโซมิ” ที่หยิบยกมานี้ ผู้แต่งมีกลวิธีการเลือกใช้ “คำ” ให้เห็นภาพพจน์และสื่อความหมายให้เห็นชัดเจนหลายด้าน แต่ที่โดดเด่นที่สุดคือ ด้าน “เวลา” ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้มีเอกลักษณ์ เป็นที่จดจำ และมีแนวคิดร่วมสมัยเป็นสากลมาจนถึงปัจจุบัน โดยจากการศึกษาเรื่องดังกล่าวพบว่า สามารถแบ่งกลุ่มของคำที่สื่อภาพพจน์ด้านเวลาได้ทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คำที่ปรากฏบ่อย 2) คำที่เกี่ยวกับตัวเลขและการทับซ้อน 3) คำที่เกี่ยวกับสัตว์ที่อายุยืน คือ “เต่า” และ “นกกกระเรียน”

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจภาพพจน์ที่ผู้เขียนใช้สื่อสารกับผู้อ่าน ผ่านกลวิธีการใช้ “คำ” ที่สื่อความหมายลึกซึ้งกว่าการถอดความหมายด้านเนื้อหาเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะภาพพจน์ที่สื่อความหมายด้าน “เวลา”

ขอบเขตการศึกษา

วรรณกรรมเรื่อง “อุระมิมะตะโร” ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ คือสำนวนการเรียบเรียง “โอะ โตะจิ โสมิ” ของอิชิโกะ เทะอิจิ 市古貞次 จากสำนักพิมพ์อิวะนะมิ โนะเต็น 岩波書店 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 25 ในปีค.ศ. 2006

วิธีการศึกษา

ผู้เขียนใช้วิธีวิจัยเอกสาร และเขียนพรรณนาตามรูปแบบการวิจัยคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาตัวบทนิยายขนาดสั้นเรื่อง “อุระมิมะตะโร” จากหนังสือ “โอะ โตะจิ โสมิ” ของอิชิโกะ เทะอิจิ อย่างละเอียด
- 2) ศึกษาเรื่องการตีความผ่าน “คำ” จากตำราและงานวิจัยต่างๆ ที่เป็นประโยชน์
- 3) ศึกษาวิเคราะห์ “คำ” ทุกคำที่แสดงภาพพจน์ชัดเจน โดยพิจารณาความหมายด้านเวลาเป็นหลัก

ผลการศึกษา

การศึกษา “คำ” ในนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง “อุระมิมะตะโร” เป็นการศึกษาคำที่แสดงภาพพจน์ให้เห็นชัดเจนด้าน “เวลา” ซึ่งวรรณกรรมเรื่อง “อุระมิมะตะโร” เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อเรื่องโดดเด่นเป็นที่จดจำมาก ในด้านความสุดโต่งของการใช้เวลา กล่าวคือ มีฉากที่แสดงให้เห็นทั้งการใช้เวลาปกติ ดังจะเห็นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและการเดินทางของอุระมิมะตะโร และการหยุดเวลาเอาไว้ ดังจะเห็นได้จากตอนที่ไปอาศัยอยู่ที่ปราสาทริวู ตลอดจนการไม่มีสิ่งๆ ที่เรียกว่า “เวลา” เป็นหน่วยวัดได้ ดังจะเห็นได้จากช่วงท้ายเรื่อง เมื่อตัวละครเอกทั้งสองกลายร่างเป็นนกกระเรียนและเต่าไปอยู่ที่ภูเขาโอะระอิ และในที่สุดได้กลายเป็นเทพเจ้า ซึ่งคำแสดงภาพพจน์ด้านเวลาดังกล่าวสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1) คำที่ปรากฏบ่อย

1.1) “อุระมิมะ” 「浦島」 คำว่า “อุระมิมะ” ปรากฏบ่อยในวรรณกรรมเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นทั้งชื่อเรื่องและเป็นชื่อตัวละครเอก คือ “อุระมิมะตะโร” 浦島太郎 ซึ่งนอกจากที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย โดยให้ชื่อดังกล่าวสื่อถึงฉากของเรื่องว่าเป็นเมืองต่างๆ ที่อยู่ชายฝั่งทะเล และครอบครัวของตัวละครเอกยังมีอาชีพเป็นชาวประมงแล้ว ยังมีการสื่อภาพพจน์ด้านเวลาอีกด้วย เมื่อคำว่า “อุระมิมะ” ปรากฏขึ้นอีกครั้ง โดยใช้คำว่า “อุระอุระ มิมะมิมะ” 「浦々島々」 ซึ่งมีความหมายว่า “อ่าวและเกาะต่างๆมากมาย” แสดงจำนวนที่มากมายหลากหลาย ดังนั้นการที่ตัวละครเอก “อุระมิมะตะโร” จะเดินทางไปถึงอ่าวและเกาะจำนวนมากมายเช่นนั้นได้ ย่อมต้องมีระยะทางยาวไกล จึงตีความได้ว่า ผู้แต่งจงใจแฝงภาพพจน์การเดินทางอันแสนไกลนี้ผ่านชื่อของ

ตัวละครเอก ผู้ซึ่งมีชะตาชีวิตที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนไปไกล กล่าวได้ว่า เนื่องจากเดินทาง ไปไกลมาก จึงต้องใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน ดังตอนต่อไปนี้

昔丹後国に、浦島といふもの侍りしに、そのその子に浦島太郎と申して、年の齡二十四五の男有りけり。(中略) ある日のつづれに釣りをせんとて出でにけり。浦々島々入江々々至らぬ所もなく(อิชิโกะ,2006,p.160)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วที่เมืองทังโงะ มีชายผู้หนึ่งนามว่าอุระฉิมะ บุตรของเขานามว่าอุระฉิมะตะโร เป็นชายหนุ่มอายุราวๆ 24 หรือ 25 ปี (ละไว้) อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ว่างๆอยู่จึงออกไปตกปลา ไปอ่าวและเกาะต่างๆมากมาย ไปตามเกาะแก่งเล็กๆมากมาย ไม่มีที่ใดที่ยังไม่เคยไป

ตอนที่ยกมานี้เป็นตอนต้นเรื่องทีกล่าวแนะนำตัวละครเอกอุระฉิมะตะโร โดยจะเห็นได้ว่า ผู้แต่งใช้คำว่า “อุระอุระ ฉิมะฉิมะ” ซึ่งมีความหมายว่า “อ่าวและเกาะต่างๆมากมาย” เพื่อแนะนำวิถีชีวิตของตัวละคร และเพื่อส่งเสริมภาพพจน์การเดินทางอันแสนไกลและยาวนานมาก ยิ่งไปกว่านั้น ผู้แต่งยังย้ำอีกว่า “ไม่มีที่ใดที่ยังไม่เคยไป” สื่อถึงสถานที่อันไกลโพ้นอย่างปราสาทริวรุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ลึกลับ ไม่มีวันเวลา และน่าจะไม่มีมนุษย์คนใดเคยได้ไปถึง นอกจากอุระฉิมะตะโรเท่านั้น

ภาพพจน์ด้านเวลาอีกด้านหนึ่งที่ได้จากตอนที่ยกมานี้ จากการศึกษาของคนโต โยะฉิมิ,2000 เรื่องการเดินทางไกลจากบ้านเกิดของอุระฉิมะตะโร เขากล่าวว่าการออกเดินทางไกล จะทำให้เวลาของบ้านเกิดหรือสถานที่ที่จากมานั้นหยุดนิ่ง เนื่องจากการหยุดนิ่งอยู่ในความทรงจำสุดท้ายของผู้เดินทาง ทั้งที่ความเป็นจริงเวลาเป็นสิ่งที่ไม่เคยหยุดนิ่ง ดังนั้นเมื่ออุระฉิมะตะโรเดินทางไกลเช่นนี้ ทำให้ต้องจากบ้านเกิดมาเป็นเวลานานมาก ดังนั้นอุระฉิมะตะโรจึงจะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวันเวลาอันแสนยาวนานนี้ เมื่อได้กลับมาที่บ้านเกิดอีกครั้งในตอนท้ายเท่านั้น กล่าวคือ เวลาที่หยุดนิ่งนั้น แสดงถึงเวลาในความทรงจำของอุระฉิมะตะโร ซึ่งจะดำรงอยู่จนกระทั่งเขาได้กลับมาบ้านเกิด

1.2) “อะกะกุระ” 「明け暮れ」 และ “อะกะฉิมุระฉิมิ” 「明し暮し」 ทั้งสองคำนี้มีตัวอักษรที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดยคำว่า “อะกะกุระ” มีความหมายตามพจนานุกรมโคจิเอ็น 広辞苑 ทั้งหมด 2 ความหมายดังนี้ (1) เข้าครัวและขามเย็น ,เข้าค่ำ ,วันแต่ละวัน (2) ถึงแม้จะเข้าหรือเย็น ,ทุกวัน

ส่วนคำว่า “อะกะฉิมุระฉิมิ” มีความหมายว่า (1) ใช้ชีวิตตอนกลางวันเมื่อฟ้าสว่าง (2) ใช้ชีวิตในแต่ละวัน โดยคำเหล่านี้มีปรากฏในตอนที่ยกมาดังต่อไปนี้

明け暮れ海のうろくづをとりて、父母を養ひけるが(อิชิโกะ,2006,p.160)

จับปลาทั้งเข้าค่ำทุกวัน เพื่อนำมาเลี้ยงดูพ่อแม่

จากตอนที่ยกมานี้ คำว่า“อะกะกุระมิ” แสดงให้เห็นภาพพจน์การใช้ชีวิตของตัวละครเอกที่เป็นกวีจิตร ซึ่งเป็นการเน้นภาพพจน์ของเวลาปกติ นั่นคือกาลเวลาผ่านไปตลอดเวลา(เข้าคำ) และในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า ผู้แต่งจงใจเลือกใช้คำนี้ เนื่องจากมีอีกนัยหนึ่งซึ่งสื่อถึงการที่ตัวละครเอกใช้ชีวิตไปเรื่อยๆ โดยไม่ได้ตระหนักสนใจเรื่องเวลาที่ผ่านไปแต่ละวัน

ส่วนคำว่า“อะกะมิคุระมิ” มีปรากฏในตอนที่ยกมา 2 ตอนต่อไปนี้

わらはと夫婦の契りをもなし給ひて、同じ所に明かし暮し候はんや(อิชิโกะ,2006,p.163)

สร้างความผูกพันกับข้าฉันสามีภรรยา เรามาใช้ชีวิตแต่ละวันอยู่ด้วยกันเถิดหนา
かくておもしろき事どもに、心を慰み、栄花に誇り、明かし暮し、年月をふる程に、三年になるは程もなし。(อิชิโกะ,2006,p.165)

ใช้ชีวิตแต่ละวันไปกับเรื่องสนุกสนานเช่นนี้ ปลอบโยนจิตใจ และภูมิใจไปกับการใช้ชีวิตที่สุขสบาย จนวันเวลาล่วงเลยไปนานคล้ายกับไม่ได้ผ่านไปเพียง ๓ ปี

จาก 2 ตอนที่ยกมาข้างต้น ตอนแรกเป็นฉากที่ตัวละครเอกอุระมิมะตะโรพาหญิงสาวผู้หลงทาง นั่งเรือมาส่งถึงที่ปราสาท หญิงสาวได้เชื้อเชิญให้เขาเข้าไปข้างในปราสาท และกล่าวพรรณนาเรื่องพรหมลิขิตที่ทั้งสองมีต่อกัน สุดท้ายจึงได้พูดชักชวนให้มาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน โดยแต่งงานอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา ซึ่งการที่ผู้แต่งเลือกใช้คำว่า “อะกะมิคุระมิ” พร้อมกับคำว่า “ชิจิริ” 「契り」 ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรม โคจิเอ็นว่า “คำมั่นสัญญา” “ความผูกพันฉันสามีภรรยา” “พรหมลิขิตระหว่างสามีภรรยา” หรือ “สัญญาตั้งแต่ชาติปางก่อน” นั้น แสดงภาพพจน์ว่าการ “ใช้ชีวิตแต่ละวัน” อยู่ด้วยกันที่หญิงสาวกล่าวถึงในตอนที่ยกมานี้ คือการอยู่อย่างยาวนาน ไม่มีวันสิ้นสุด เป็นความสัมพันธ์ทั้งชาตินี้และชาติหน้า

ตอนต่อมาที่ยกมาข้างต้น เป็นฉากที่เมื่อตัวละครเอก “อุระมิมะตะโร” ได้ใช้ชีวิตเปลี่ยวเปลี่ยวอยู่ที่ปราสาทริวงมาได้สักระยะหนึ่ง และเริ่มรู้สึกคิดถึงพ่อแม่ที่ทิ้งไว้ที่บ้านเกิด เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า“อะกะมิคุระมิ” ในตอนที่ยกมานี้ ถูกใช้ร่วมกับสำนวน “เน็งงะทซุ โวะ ฟุรุ” 「年月をふる」 ซึ่งมีความหมายว่า “วันเวลาล่วงเลยไป” ซึ่งเป็นไปได้ว่าผู้แต่งจงใจใช้คำว่า “เน็งงะทซุ” ที่ประกอบด้วยคำว่า “โทะมิ” 「年」 “ปี” และ “ทซุคิ” 「月」 “เดือน” ซึ่งเป็นหน่วยวัดเวลาเพื่อขบเน้นภาพพจน์ด้านเวลาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งแสดงภาพพจน์ให้เห็นชัดเจนว่า การใช้ชีวิตร่วมกันดังกล่าว ยาวนานจนเวลาล่วงเลยไปเป็น “ปี” เป็น “เดือน”

๒) การใช้ตัวเลขและการทับซ้อน

การใช้ตัวเลขและการทับซ้อน ได้แก่คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” 「二世の縁」 มีความหมายว่า “ความสัมพันธ์ 2 ชาติ” ,คำว่า “มูระซะกิ โนะ คุโมะ ซันซุจิ” 「紫の雲三すぢ」 มีความหมายว่า “ก้อนเมฆสีม่วง 3 ชั้น” ,คำว่า “นิเซะ โนะ ชิจิริ” 「二世の契り」 มีความหมายว่า “ความผูกพัน 2 ชาติ” ,

คำว่า “ซันเซกิ” 「三せき」 มีความหมายว่า “ปัจจัยทั้ง 3 อันเป็นสิ่งประกอบสร้างสรรพสิ่งในโลก” และคำว่า “คะระโกะโระโมะชิจิริ” 「唐衣ちぎり」 มีความหมายว่า “เสื้อผ้าที่ทับซ้อนกัน” ซึ่งผู้วิจัยพบว่า คำเหล่านี้ทุกคำล้วนเกี่ยวกับตัวเลขที่แสดงภาพพจน์เกี่ยวกับเวลาอันยาวนาน และเมื่อตั้งข้อสังเกตจะพบว่า ตัวเลขที่ปรากฏมักเป็นเลข “2” หรือเลข “3” ซึ่งสามารถเขียนเป็นตัวอักษรคันจิในภาษาญี่ปุ่นได้ดังนี้ 「二」 「三」 จะเห็นได้ว่าเป็นเส้นจิตแนวนอนที่เรียงทับซ้อนกันอยู่ในแนวตั้ง ตีความได้ว่าแฝงความหมายด้านเวลาที่ทับซ้อนกันอยู่ของโลกหรือมิติอื่น ส่วนคำว่า “คะระโกะโระโมะชิจิริ” 「唐衣ちぎり」 แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ผูกพันลึกซึ้ง ราวกับ “เสื้อผ้าครึ่งท่อนบนกับครึ่งท่อนล่างที่ทับซ้อนกัน”

คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” มีปรากฏในตอนที่ยกมานี้

二世の縁と申せば、たとひ此世にてこそ夢幻の契りにてさぶらふとも、必ず来世にては、一つ蓮の縁と生まれさせおはしませ (อิชิโกะ,2006,p.165)

หากกล่าวถึง ความสัมพันธ์ 2 ชาติ แล้ว ถึงแม้ ชาตินี้ จะ เป็น ความผูกพันที่เป็นความฝันหรือภาพลวงตาก็ตาม ชาติหน้า เราจะได้เกิดมาเป็นดอกบัวกอเดียวกันอย่างแน่นอน

ตอนที่ยกมานี้เป็นฉากก่อนที่ อุระมิมะตะโร จะเดินทางกลับบ้านเกิด หญิงสาวจึงเสียใจเพราะคิดว่าทั้งสองคงจะไม่ได้เจอกันอีกแล้วในชาตินี้ ผู้แต่งใช้คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” หมายถึง “ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาซึ่งเชื่อว่าจะผูกพันกันไป 2 ชาติ หรือ 2 ภพ คือชาตินี้และชาติหน้าหรือภพนี้และภพหน้า”⁴ แสดงภาพพจน์ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ยาวนาน แม้ตายไปก็ไม่อาจตัดขาดกันได้ เพราะชาติหน้าเกิดมาก็จะต้องได้มาเป็นคู่สามีภรรยาอีก ซึ่งผู้แต่งใช้คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” ร่วมกับคำว่า “ชาตินี้” 此世 และ “ชาติหน้า” 来世 ขับเน้นให้ภาพพจน์ด้านเวลาในตอนที่ยกมาข้างต้นนี้สื่อความหมายถึง “การผูกพันอันยาวนาน” ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนตอนที่มีการใช้คำว่า “นิเซะ โนะ ชิจิริ” มีปรากฏในตอนที่ยกมาที่หญิงสาวพบว่าอุระมิมะตะโรได้เปิดกล่องที่เก็บอายุไขจริงของเขาออกดูแล้ว จึงไม่สามารถพบกันในชาตินี้ได้อีก แล้วจึงได้ร้องเพลงบรรยายความรู้สึกตนเองออกมาดังนี้

生有る物、いつれの情けを知らぬといふこなし。いはんや人間の身として、恩をみて恩を知らぬは木石にたとへたり。情け深き夫婦は二世の契りと申すが、寔に有りがたき事どもかな。(อิชิโกะ,2006,p.169)

ในบรรดาสสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ไม่มีทางที่จะไม่รู้จักจิตใจที่เศร้า ยิ่งเป็นมนุษย์แล้ว ไชริ่ หากได้รับความกรุณาแล้วไม่รู้จักตอบแทน ก็เปรียบได้กับต้นไม้หรือหิน สามีภรรยาที่มีใจให้กันอย่างลึกซึ้ง ว่ากันว่า จะผูกพันกันไป 2 ชาติ ช่างเป็นเรื่องที่น่ายินดีเสียจริง

⁴ ความหมายนี้อ้างอิงมาจากเชิงอรรถในหนังสือต้นฉบับ หน้า 160 ความว่า 「二世の縁—夫婦は二世（現在・未来）の縁という。」

จากตอนที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่าคำว่า “นิเซะ โนะ ชิจิริ” แสดงภาพพจน์คล้ายกับคำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” ที่อธิบายไปแล้วข้างต้น โดยคำว่า “นิเซะ โนะ ชิจิริ” ตามพจนานุกรมคะอิจิเซ็น 大辞泉 มีความหมายว่า “คำมั่นสัญญาของสามีภรรยาว่าจะติดตามกันไปจนถึงชาติหน้า” ส่วนพจนานุกรมเมะอิเกียวโคะกุ โงะจิเด็น 明鏡国語辞典 ให้ความหมายของคำนี้ว่าเป็นคำศัพท์ทางพุทธศาสนา หมายถึง “ความผูกพัน 2 ชาติของสามีภรรยา คือชาตินี้และชาติหน้า หรือภพนี้และภพหน้า” ดังนั้นจึงสื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์อันยาวนาน 2 ภพ 2 ชาติเช่นเดียวกับคำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” ข้างต้น

นอกจากนี้คำว่า “นิเซะ” 二世 ซึ่งหมายถึง “ความผูกพัน 2 ชาติ” นี้ สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาลและวินัย จามรสุนทรียา, 2555 ได้กล่าวถึงโคะโตะวะสะ ことわざ (สุภายิต, คำพังเพย) ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสามีภรรยา โดยอ้างอิงจากพจนานุกรมสุภายิต, คำพังเพยตามความเชื่อและตำนาน คือพจนานุกรมโคะจิโสะกุฉิน โคะโตะวะสะคะอิจิเด็น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 故事俗信ことわざ大辞典 第2版 คำว่า “ฟูฟู ะ นิเซะ” 夫婦は二世 ว่าหมายถึงสายสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาที่ต่อเนื่องถึงชาติต่อไป ซึ่ง “โคะโตะวะสะ” นี้มีรากฐานมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเชื่อนี้แพร่หลายอย่างกว้างขวางตั้งแต่สมัยมุโรมะจิจนถึงสมัยใหม่” (สิริมนพรและวินัย, 2555 น. 72 อ้างอิงจาก Ishida Kaori, 2004) ด้วยความเชื่อดังกล่าว คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” และ “นิเซะ โนะ ชิจิริ” จึงมีปรากฏอยู่ในเรื่องอุระมิมะตะโร ฉบับโอะโตะจิโสะฉินี้ เพราะเป็นวรรณกรรมในสมัยมุโรมะจิ แฝงความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด และความสัมพันธ์ของคนในแต่ละสถานะ

ส่วนตอนที่ยกมาด้านล่างนี้ เป็นตอนที่มีการใช้คำว่า “มูระชะกิ โนะ คุโมะ ชันซุจิ” ปรากฏอยู่ โดยเป็นฉากหลังจากที่อุระมิมะตะโรพบว่าเวลาในบ้านเกิดของเขานั้นผ่านมา 700 ปีแล้ว พ่อและแม่ก็ได้ตายไปแล้ว เขาก็เสียใจและเปิดกล่องที่หญิงสาวบอกว่าห้ามเปิด หากเปิดแล้วจะไม่ได้พบกันอีกในชาตินี้

此箱をあけて見れば、中より紫の雲三すぢ上りけり。(อิชิ

โคะ, 2006, p.168)

เมื่อลองเปิดกล่องนี้ดู เมฆสีม่วง 3 ชั้น ก็พวยพุ่งออกมาจากภายในกล่อง

สำหรับคำว่า “มูระชะกิ โนะ คุโมะ” 「紫の雲」 หรือ “ก้อนเมฆสีม่วง” ตามความหมายในพจนานุกรมโคอิเอ็ง หมายถึง “ก้อนเมฆที่พระอมิตาพุทธหรือพระโพธิสัตว์ของพระอมิตาพุทธนั่งเพื่อเสด็จลงมารับบุคคลที่มีบุญที่เสียชีวิตแล้ว”⁵ หลังจากนั้นจะให้ไปอยู่ ณ แดนสุชาวดี ตามความ

⁵ ความหมายตามพจนานุกรมโคอิเอ็ง ความว่า 紫の雲。めでたい雲。念仏行者の臨終のとき、仏がこの雲に乗って来迎するという。

ชื่อของชาวญี่ปุ่นโบราณ ส่วนคำว่า “คุโมะ ชันซุจิ” 「雲三すぢ」 ก่อนเมฆ 3 ชั้น นั้น อรรถยาสุวรรณระดา,2557 ได้กล่าวถึงตัวเลข คือ “เลข 3” ในแง่สัญลักษณ์ทั่วไป โดยอ้างอิงจากหนังสือ A Dictionary of Chinese Symbols ไว้ว่า “เลข 3 เป็นตัวเลขสำคัญของชาวจีน ของมีค่า 3 สิ่งมักปรากฏอยู่ในตำนานและคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น พระรัตนตรัย ก็ประกอบไปด้วย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เลข 3 จึงมักใช้แสดงจำนวนของสิ่งที่สูงค่าหรือบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์” ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คำว่า “มูระซะกิ โนะ คุโมะ ชันซุจิ” 「紫の雲三すぢ」 แสดงภาพพจน์ที่ชัดเจนเรื่อง “สิ่งสูงค่า” (เลข 3 จากก่อนเมฆ 3 ชั้น) ซึ่งหมายถึง “พระอมิตาพุทธหรือพระโพธิสัตว์” (ก่อนเมฆสีม่วง) อันสื่อไปถึงเรื่องการตายของตัวละครเอกอุระมิมะตะโร โดยไม่จำเป็นต้องเขียนคำว่า “ตาย” ลงไปเลย เนื่องจากฉากที่แสดงถึง “ก่อนเมฆสีม่วง” จะปรากฏขึ้น ก็ต่อเมื่อมีบุคคลที่เป็นผู้มีบุญเสียชีวิตแล้ว ในที่นี้จึงหมายถึงอุระมิมะตะโร

ฉากต่อมาหลังจากตอนที่ยกมาข้างต้นนั้น จะบรรยายสภาพของอุระมิมะตะโรว่า ได้กลายร่างเป็นคนชรา และสุดท้ายก็กลายร่างเป็นนกกระเรียน ซึ่งแสดงถึงสภาพภายหลังการตายของอุระมิมะตะโร ซึ่งการที่ผู้แต่งให้อุระมิมะตะโรกลายร่างเป็นนกกระเรียน ก็เพื่อใช้แทนสัญลักษณ์แห่งความอายุยืน รวมทั้ง “ก่อนเมฆสีม่วง 3 ชั้น” ซึ่งให้ภาพพจน์ของดินแดนสุขาวดีนั้น ก็เพื่อเป็นการสื่อให้เห็นภาพเวลาอันแสนยาวนาน เมื่อเทียบกับเวลาของมนุษย์ และเวลาบนโลกมนุษย์ ซึ่งในเรื่องนี้ คนโต โยมิกิ,2000 ได้ศึกษาไว้ว่าเรื่อง “อุระมิมะตะโร” ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา นิยายสุขาวดีนั้น ให้ความรู้ลึกของการคืบหน้าของเวลาว่าเป็นไปอย่างเชื่องช้า เนื่องจากเวลาแห่งความสุขของแดนสุขาวดีจะค่อยๆดำเนินไปอย่างช้าๆ และยาวนานมากจนคล้ายกับว่าเวลาอันยาวนานนั้นจะเป็นนิรันดร์ เมื่อเทียบกับเวลาบนโลกมนุษย์

ต่อไปนี้เป็นฉากที่มีคำว่า “ชันซะกิ” ปรากฏอยู่ ซึ่งเป็นฉากหลังจากที่อุระมิมะตะโรตายแล้วได้กลายร่างเป็นนกกระเรียน ส่วนหญิงสาวก็กลายร่างไปเป็นเต่าได้มาอยู่ด้วยกันในที่สุดในชาติต่อมา ดังนี้

浦島太郎は鶴になり、蓬萊の山にあひをなす。亀は甲に三せきのい
ゐをそなへ、万代を経しと也。(อิชิโกะ,2006,p.169)

อุระมิมะตะโรกลายร่างเป็นนกกระเรียน บินไปที่ภูเขาโอรุอิ ส่วนเต่าเตรียม
ปัจจัยทั้งวางไว้บนกระดองเพื่อถวายเป็นบุญแล้วก็จะใช้ชีวิตอยู่ในแดนนิรันดร์

คำว่า “ชันซะกิ” หมายถึง “ปัจจัยทั้ง 3 อันเป็นสิ่งประกอบสร้างสรรพสิ่งในโลก ได้แก่ สวรรค์ พื้นพิภพและมนุษย์”⁶ ตามคติความเชื่อของชาวจีนโบราณ เมื่อผู้แต่งเลือกใช้คู่กับคำว่า

⁶ ความหมายนี้อ้างอิงมาจากเชิงอรรถในหนังสือต้นฉบับ หน้า 160 ความว่า 「三きよくをそなへ」。三極は天地人の三才。

“ภูเขาโอรุอิ” 「蓬莱の山」 ซึ่งหมายถึง ภูเขาที่เชื่อกันว่ามีอยู่ที่ประเทศจีน เป็นที่อยู่อาศัยของนักพรต หรือผู้ทรงศีลที่ไม่มีวันแก่เฒ่าและไม่ตาย ตลอดจนการใช้คำว่า “แดนนิรันดร์” 「万代」 ซึ่งมีความหมายตรงตัวว่า “โลกหมื่นๆปี” รวมแล้วแสดงภาพพจน์ของกาลเวลาของเทพหรือสวรรค์ที่ดำเนินไปอย่างยาวนานชั่วนิรันดร์

ตอนต่อไปที่ยกมาด้านล่างนี้ เป็นตอนที่มีคำว่า “กระโทะโระ โมะชิจิริ” ซึ่งมีความหมายว่า “เสื้อผ้าที่ทับซ้อนกัน” ปรากฏอยู่

別れ行く上の空に唐衣ちぎり深くは又もきて見ん(อิชิโกะ,2006,p.166)

ความผูกพันอันลึกซึ้งราวกับเสื้อผ้าครึ่งท่อนบนกับครึ่งท่อนล่างที่ทับซ้อนกัน ที่
ท้องฟ้าเบื้องบนที่แยกจากกัน ไปนั้น ฉันจะกลับมาใส่มันอีก

คำว่า “กระโทะโระ โมะชิจิริ” แสดงให้ผู้อ่านเห็นภาพการทับซ้อนของเสื้อผ้าครึ่งท่อนบนกับครึ่งท่อนล่าง เน้นให้เห็นภาพความผูกพันที่ทับซ้อนอันลึกซึ้งแน่นอนหนา ซึ่งเมื่อพิจารณาประโยคถัดไปที่ว่า “ฉันจะกลับมาใส่มันอีก” 「又もきて見ん」 ก็ยิ่งจับแน่นให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของทั้งสองที่ถึงแม้จะต้องถูกแยกออกจากกัน(เพราะความตาย) ก็จะกลับมารักกันอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นภาพของการที่ทั้งสองผูกพันลึกซึ้งจนไม่อาจแยกจากกันได้ดังกล่าว จึงแสดงถึงภาพพจน์ด้านเวลาว่าทั้งสองจะอยู่ร่วมกันไปอีกยาวนานอย่างชัดเจน

3) คำที่เกี่ยวกับสัตว์ที่อายุยืน คือ เต่า และนกกระเรียน

“เต่า” และ “นกกระเรียน” เป็นสัตว์ที่แสดงถึงความมีอายุยืน ตามคติความเชื่อของชาวจีน และชาวญี่ปุ่นมาตั้งแต่ยุคโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน การที่ผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็นเต่าและนกกระเรียน เพื่อเน้นให้เกิดภาพพจน์ และทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพด้านเวลาอันแสนยาวนานดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากตอนที่ยกมานี้

浦島太郎此亀にいふやう、「汝、生有るものの中にも、鶴は千年、亀は万年とて、命久しきものなり。忽ちここにて命をたたん事、いたはしければ、助くるなり。常には此恩を思ひ出すべし」とて、此亀をもとの海にかへしける。(อิชิโกะ,2006,p.160)

อุระมิมะตะโรกล่าวกับเต่าตัวนี้ว่า “เจ้านะ ในบรรดาสัตว์มีชีวิตทั้งหมด นกกระเรียนมีอายุพันปี เต่ามีอายุหมื่นปี นับว่าเจ้ามีอายุยืนยาวที่สุด หากจะเอาชีวิตเจ้าเสียเดี๋ยวนี้ก็ช่างคุณาสงสาร ดังนั้นข้าจะช่วยเจ้า จงระลึกถึงบุญคุณครั้งนี้อยู่เสมอ” ว่าแล้วก็ปล่อยเต่าตัวนี้ลงทะเลตามเดิม

ฉากนี้เป็นตอนเริ่มเรื่องเมื่อตัวละครเอกอุระมิมะตะโรไปตกปลาหาอาหารเลี้ยงชีพเช่นดังปกติ แต่วันนี้ตกได้เต่าตัวหนึ่ง และปล่อยกลับทะเลไป ทำให้เต่าสำนึกในบุญคุณนั้น และย้อนกลับมาตอบแทนบุญคุณด้วยการพาไปอยู่ที่ปราสาทวิงู ซึ่งจากที่อุระมิมะตะโรกล่าวว่า “นกกระเรียนมีอายุพันปี เต่ามีอายุหมื่นปี” 「鶴は千年、亀は万年」 ยิ่งเน้นย้ำภาพของความเป็นสัตว์ที่แสดงถึง

ความมีอายุยืนของ “เต่า” และ “นกกะเรียน” ด้วยการใส่ตัวเลขจำนวนอายุที่ยาวนานให้เห็นเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น จึงแสดงภาพพจน์ด้านเวลาอันยาวนานให้เห็นอย่างชัดเจน

扱浦島は鶴になりて、虚空に飛び上りける。そもく此浦島が年を、亀がはからひとして、箱の中にたたみ入れにけり。さてこそ七百年の齡を保ちける。(อิชิโกะ,2006,p.169)

แล้วอุระมิมะก็กลายร่างเป็นนกกะเรียน บินทะยานขึ้นไปบนท้องฟ้าอันกว้างใหญ่ แท้จริงแล้วเป็นความคิดของเต่า ที่ได้เอาอายุของอุระมิมะนี้ ไปพับใส่ไว้ในกล่อง เป็นเพราะคั้งนี้เอง จึงสามารถเก็บรักษาอายุ 700 ปีเอาไว้ได้

ฉากด้านบนนี้ คือตอนหลังจากที่ตัวละครเอก “อุระมิมะตะโร” เปิดกล่องแล้ว มีเมฆสีม่วงพวยพุ่งออกมาจากกล่อง หลังจากนั้นอุระมิมะตะโรก็กลายร่างจากชายหนุ่มอายุประมาณ 24 หรือ 25 ปี เป็นนกกะเรียนบินขึ้นไปบนท้องฟ้า ผู้แต่งใช้คำว่า “นกกะเรียน” 「鶴」 พร้อมกับฉากบรรยายวิธีการเก็บอายุที่ยาวนานถึง 700 ปี ด้วยการ “พับ(อายุ)ใส่ลงไปกล่อง” 「箱の中にたたみ入れにけり」 ซึ่งการเลือกใช้คำว่า “พับ” เพื่อให้เกิดภาพพจน์ของจำนวนอายุที่ยืนยาว จึงต้องพับทับซ้อนกันไว้หลายๆชั้น จึงจะเอาใส่ไว้ในกล่องได้

คำว่า “เต่า” 「亀」 นั้น ผู้แต่งจัดให้เป็นผู้ที่มีความสามารถจัดการเอาอายุที่ยืนยาวของอุระมิมะตะโรไปเก็บไว้ในกล่องได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นเพราะเต่าเป็นสัตว์ที่มีอายุยืนยาวที่สุด จึงกำหนดให้สามารถมีพลังวิเศษเกี่ยวกับเรื่องการกำหนด หรือจัดการ “เวลา” ซึ่งในที่นี้หมายถึง อายุของอุระมิมะตะโรนั่นเอง

其後浦島太郎は、丹後国に浦島の明神と顕れ、衆生済度し給へり。亀も同じ所に神とあらはれ、夫婦の明神となり給ふ。めでたかりけるためしなり。(อิชิโกะ,2006,p.170)

หลังจากนั้น อุระมิมะตะโรก็รู้แจ้งบรรลุเป็น โสคาบัน และได้กลายเป็นเทพอุระมิมะอยู่ที่เมืองทังโงะ ส่วนเต่าก็กลายเป็นเทพเจ้าสถิตอยู่ ณ สถานที่เดียวกัน และได้กลายเป็นเทพแห่งสามภรรยา ช่างเป็นเรื่องที่น่ายินดี

ผู้เขียนปิดท้ายเรื่องตอนจบ ด้วยการให้อุระมิมะตะโรเป็นเทพเจ้า รวมทั้ง “เต่า” ซึ่งหมายถึงหญิงสาวนั้นด้วย ซึ่งนอกเหนือจากการที่ผู้เขียนจงใจให้มีคำว่า “เต่า” ในตอนจบ เพื่อเน้นย้ำภาพของความมีอายุยืนยาว เพื่อจะสื่อถึงระยะเวลาอันยาวนาน อันเป็นจุดเด่นที่สุดของเรื่องแล้ว ฉากในตอนจบที่ยกมานี้ ยังแสดงภาพพจน์ของการมีอายุยืนยาวมากที่สุด นั่นคือความเป็นอมตะ ไม่มีวันแก่และตายอีกต่อไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจและเห็นภาพชัดเจน โดยผ่านการบอกเล่าสถานภาพความเป็นเทพเจ้าของทั้งคู่ ซึ่งภายหลังได้กลายเป็น “เทพแห่งสามภรรยา” 「夫婦の明神」

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจภาพพจน์ที่ผู้เขียนใช้สื่อสารกับผู้อ่าน ผ่านกลวิธีการใช้ “คำ” ที่สื่อความหมายลึกซึ้งกว่าการถอดความหมายด้านเนื้อหาเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะภาพพจน์ที่สื่อความหมายด้าน “เวลา” อันเป็นจุดเด่นของเรื่อง “อุระมิมะตะโร” พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มของคำที่สื่อภาพพจน์ด้านเวลาได้ทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คำที่ปรากฏบ่อย 2) คำที่เกี่ยวกับตัวเลขและการทับซ้อน 3) คำที่เกี่ยวกับสัตว์ที่อายุยืน คือ “เต่า” และ “นกกกระเรียน”

กลุ่มคำที่ปรากฏบ่อย ได้แก่ คำว่า “อุระมิมะ” 「浦島」 ซึ่งสรุปได้ว่าใช้ในการแสดงภาพพจน์เกี่ยวกับระยะทางอันยาวไกล สื่อความหมายถึงการที่ตัวละครเอกจะต้องมีชะตากรรมการเดินทางจากบ้านเกิดด้วยระยะทางที่ยาวไกล ซึ่งหมายถึงต้องใช้เวลาการเดินทางยาวนาน อีกคำหนึ่งที่ปรากฏบ่อย คือ คำว่า “อะเกะกุระะ” 「明け暮れ」 และ “อะกะมิกุระมิ” 「明し暮し」 ซึ่งใช้ในการสื่อภาพพจน์ของกาลเวลาที่ผันแปรไปตามปกติ นอกจากนี้ยังสื่อถึงภาพการใช้ชีวิตโดยไม่ตระหนักว่าวันเวลาได้ล่วงเลยไปแล้ว

กลุ่มคำที่เกี่ยวกับตัวเลขและการทับซ้อน ได้แก่ คำว่า “นิเซะ โนะ เอ็น” 「二世の縁」 มีความหมายว่า “ความสัมพันธ์ 2 ชาติ” , คำว่า “มูระซะกิ โนะ คูโมะ ซันซุจิ” 「紫の雲三すぢ」 มีความหมายว่า “ก้อนเมฆสีม่วง 3 ชั้น” , คำว่า “นิเซะ โนะ ชิจิริ” 「二世の契り」 มีความหมายว่า “ความผูกพัน 2 ชาติ” , คำว่า “ซันเซะกิ” 「三世き」 มีความหมายว่า “ปัจจัยทั้ง 3 อันเป็นสิ่งประกอบสร้างสรรพสิ่งในโลก” และ คำว่า “คะระโกะ โระ โมะะชิจิริ” 「唐衣ちぎり」 มีความหมายว่า “เสื้อผ้าที่ทับซ้อนกัน” ซึ่งล้วนเป็นตัวเลขที่แสดงภาพพจน์เกี่ยวกับเวลาอันยาวนาน เนื่องจากการให้ภาพพจน์ของเวลาใน “2 ชาติ หรือ 2 ภพ” หมายถึง “ชาตินี้ และชาติหน้า” หรือเป็นการให้ภาพพจน์ของ “ปัจจัยทั้ง 3 อันเป็นสิ่งประกอบสร้างสรรพสิ่งในโลก ได้แก่ สวรรค์ พื้นพิภพและมนุษย์” ตามคติความเชื่อของชาวจีนโบราณ ยิ่งไปกว่านั้นยังให้ภาพพจน์ด้านเวลาอันแสนยาวนานโดยสื่อผ่านการตายของตัวละครเอก แล้วได้ไปเกิดใหม่เป็นเทพสถิตอยู่ ณ ดินแดนสุขาวดี ซึ่งกล่าวกันว่าวันเวลาเดินช้าและเนิ่นนานกว่าวันเวลาบนโลกมนุษย์

ส่วนด้านภาพพจน์เรื่องการทับซ้อนที่เห็นได้ชัดเจน คือ วิธีการเขียนตัวเลข 2 หรือ 3 ซึ่งสามารถเขียนเป็นตัวคันจิได้ดังนี้ 「二」 「三」 จะเห็นได้ว่าเป็นเส้นขีดแนวนอนที่เรียงทับซ้อนกันอยู่ในแนวตั้ง ตีความได้ว่าผู้แต่งจงใจใช้คำที่มีตัวเลข 2 หรือ 3 เพื่อแฝงความหมายด้านเวลาที่เรียงทับซ้อนกันอยู่ของโลกหรือมิติอื่น ส่วนคำว่า “คะระโกะ โระ โมะะชิจิริ” 「唐衣ちぎり」 แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ผูกพันลึกซึ้ง ราวกับเสื้อผ้าครั้งท่อนบนกับครั้งท่อนล่างที่ทับซ้อนกัน แสดงภาพพจน์ของการไม่พรากจากกัน และได้อยู่ร่วมกันเป็นเวลายาวนาน

คำที่เกี่ยวกับสัตว์ที่อายุยืน คือ “เต่า” และ “นกกกระเรียน” เนื่องจากเป็นสัตว์ที่แสดงถึงความอายุยืน ตามคติความเชื่อของชาวจีนและชาวญี่ปุ่นมาตั้งแต่ยุคโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นจึงถูก

ใช้เพื่อเน้นย้ำภาพของควมมีอายุยืนยาว สู่ถึงภาพเวลาอันยาวนาน อันเป็นจุดเด่นที่สุดของเรื่องนี้ ยิ่งไปกว่านั้น “เต่า” ได้ปรากฏในฉากตอนจบเรื่อง ซึ่งกลายสภาพเป็นเทพคู่กับเทพอุระมิมะตะโร แสดงภาพพจน์ของการมีอายุยืนยาวมากที่สุด นั่นคือความเป็นอมตะ ผ่านสถานภาพความเป็นเทพเจ้านั้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ “คำ” แสดงภาพพจน์ดังกล่าว จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ และเข้าถึงอรรถรสในวรรณกรรมเรื่อง “อุระมิมะตะโร” มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเพลิดเพลินในเนื้อหาแล้ว ยังสามารถเข้าใจได้ลึกซึ้งถึงอรรถรสด้านอารมณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ นอกจากการใช้คำที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนด้านเวลาแล้ว ยังมีคำอื่นที่เห็นได้ชัดและน่าสนใจอีกหลากหลายแง่มุม อาทิเช่น คำแสดงภาพพจน์ด้านความรักความสัมพันธ์ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น ความรักต่อบิดามารดา และความรักกันสามภรรยา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคำแสดงภาพพจน์ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนาตามคติความเชื่อของชนญี่ปุ่น โบราณก็เป็นหัวข้อที่น่าสนใจนำมาศึกษา ซึ่งการศึกษาคำแสดงภาพพจน์ดังกล่าว ผ่านวรรณคดีเอกเรื่อง “อุระมิมะตะโร” นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจลักษณะความคิด ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นโบราณในมิติที่น่าสนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

สิริมนพร สุริยะวงษ์ไพศาลและวินัย จามรสุริยา.(2555).คำกล่าวเกี่ยวกับพ่อแม่ลูกในบทละคร โน.

กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทุนสนับสนุน Toyota Fund for Japanese Section, Chulalongkorn University

อิงอร สุพันธ์ุณี.(2558).วรรณกรรมวิจารณ์.กรุงเทพฯ :

โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรรถยา สุวรรณระดา.(2554).ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรรถยา สุวรรณระดา.(2557).พีช สัตว์ ตัวเลข กับตำนานยุคเทพเจ้าของญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาญี่ปุ่น

คนโด โยฉิกิ 近藤良樹. (2000) . 浦島太郎の時間感覚. 広島大学文学部紀要 60 卷

ชะกะโมะโตะ ทะโรและคณะ 坂本太郎・家永三郎・井上光貞・大野晋. (2013). 日本書紀 (三) . 東京 : 岩波書店

นะกะมุระ ฮิโระโตะฉิ 中村啓信. (2016). 風土記 (下) . 東京 : KADOKAWA

อิชิโกะ เทะอิชิ 市古貞次. (2006). 御伽草子 (下) . 東京 : 岩波書店

อิโต ฮิโระฉิ 伊藤博. (1985). 万葉集 (上巻) . 東京 : 角川文章